

داروخانه طبیعی استان زیر تیغ بهره برداران غیرمجاز

اسدی

این روزها در حاشیه خیابان های اصلی شاهد تصویری از دست فروشانی هستیم که مشغول فروش گیاهان دارویی و برخی گیاهان وحشی خوراکی هستند، زن و مرد و پیر و جوان در بین آن ها دیده می شوند، این تصویر حاصل بارش های خوب آسمانی و زنده شدن دوباره طبیعت و برخی گیاهان کمیاب در گوشه گوشه این استان است. باران زیبایی بهاری بهانه ای شد برای گونه های مختلف گیاهان دارویی خراسان شمالی تا سر از خاک بیرون بیاورند و طبیعت استان پر شود از پونه، کاکوتی، چریش، کنگر، دودویی و دیگر گیاهان بومی و محلی استان که جایگاه خاص و ویژه ای در قفسه گیاهان دارویی و خوراکی دارند.

خراسان شمالی داروخانه طبیعی کشور محسوب می شود و تاکنون ۱۷۵ گونه گیاه دارویی شاخص در این استان شناسایی شده، با این وجود تنها برای بهره برداری از برخی گونه ها در استان طرح تهیه شده است و بقیه زیر تیغ بهره برداری غیر اصولی می روند.

کنگر

یکی از گیاهانی که امروزه توسط روستاییان و برخی دیگر در حاشیه خیابان ها به فروش می رسد، «کنگر» است. یک جوان روستایی که در حال پهن کردن بساط خود در چهارراه مخابرات پنجنورد است، می گوید: این کنگرها را از روستای «تاتار» جمع می کنم و برای فروش می آورم.

او که تمایلی به ذکر نام خود در این گزارش ندارد، ادامه می دهد: هر سال در فصل بهار این کار را انجام می دهم اما امسال بارش ها تعداد گیاهان دارویی و خوراکی را بیشتر کرده است و من هم خوشحالم چون پول بیشتری به دست می آورم.

او در پاسخ به این سوال خبرنگار ما که آیا روش اصولی برداشت را می داند یا نه؟ می گوید: آموزشی در این باره ندیده ام اما از پدرم این کار را یاد گرفته ام و سعی می کنم، در زمان برداشت به گیاه آسیب نزنم.

او می افزاید: در این فصل بسیاری از افراد به روستاها و کوه ها می آیند تا از گیاهان دارویی وحشی بهره برداری کنند، بسیاری از این افراد

این گیاهان را برای فروش جمع آوری می کنند و برخی شیوه برداشت را نمی دانند و به کلی گیاه را نابود می کنند.

او اضافه می کند: این روزها منطقه ما پر شده است از بهره بردارانی که طمع سود دارند و گیاهان جمع آوری شده را برای فروش می آورند.

کاکوتی و دودویی

چندپیرزن به فاصله دوتر از یکدیگر در نزدیکی میدان کارگر، زیر سایه درختان بساط شان را پهن کرده اند، در بساط شان برگ های تازه مو، کیسه های بزرگ «کاکوتی»، گیاه معطر «دودوی» و چند گیاه دیگر دیده می شوند، مشتری ها از دحام کرده اند و هر کدام در حال خرید مقداری از این گیاهان هستند.

یکی از آن ها که مشتری کمتری دارد، می گوید: هر سال در فصل بهار از این راه چرخ زندگی ام را می چرخانم.

او می افزاید: از گذشته های دور این کار را انجام می دهم و به درستی نمی دانم که آیا نحوه برداشتم درست است یا نه، فقط به فکر جمع آوری بیشتر هستم.

گیاهی نظرم را جلب می کند، پوی خاصی دارد و تعداد کمی از آن را برای فروش آورده است، پیرزن می گوید: ما به این گیاه «دودوی» می گوئیم، این گیاه در ماست و دوغ استفاده می شود و علاوه بر معطر کردن آن خاصیت درمانی نیز دارد اما رویش آن نسبت به گذشته در منطقه ما کمتر شده است.

او ادامه می دهد: ما این گیاهان را از منطقه چناران شهر، جمع آوری کرده ایم و کسی مانع این کار نشده است.

۱۷۵ گونه گیاه دارویی

یک کارشناس منابع طبیعی می گوید: گستره حوزه منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان شمالی در شمال شرق کشور ۲ میلیون و ۳۳ هزار و ۳۶ هکتار است که از این وسعت یک میلیون و ۴۰۰ هزار هکتار مرتع، بیش از ۱۸۳ هزار هکتار بیابان و ۴۳۴ هزار و ۵۵۰ هکتار جنگل است.

«صدری» با بیان این که در عرصه های طبیعی این استان ۳۵۰ گونه گیاه شناسایی شده که ۱۷۵ گونه آن جنبه دارویی و صنعتی دارد، اظهار می کند: بعضی از این گونه های گیاهی به

دلیل داشتن خواص درمانی ارزشمند، قابلیت صدور به کشورهای خارجی را دارند.

وی ادامه می دهد: استعداد خراسان شمالی در رویش انواع گیاهان مرتعی، دارویی، صنعتی و معطر به دلیل برخورداری این استان از تنوع آب و هوایی و مناطق دشتی، کویری، کوهستانی و دره ای است؛ ظرفیتی که اگر با سرمایه گذاری و مدیریت مناسب، برای توسعه تولید گیاهان دارویی و اقتصادی کردن آن ها اقدام شود، می تواند سهم بسیاری در رونق اقتصاد و اشتغال زایی این استان داشته باشد.

وی می افزاید: در این استان گیاهان خوراکی و دارویی نظیر کنگر، زرشک، زالزالک، پسته و فندق وحشی، قارچ، درمنه، زیره سیاه، پونه، کنیرا، باریجه، چای کوهی، آنخ، کاکوتی، شیرین بیان، سیب جنگلی، بادام وحشی، مرزه کوهی، گل نیلوفر و نسترن شناسایی شده که هر کدام از این گونه ها منبع عظیمی از ثروت و صنعت محسوب می شود.

این کارشناس اضافه می کند: با این حال این ظرفیت عظیم، به دلایلی مغفول مانده و توسط عموم مورد هجوم قرار گرفته است

و بهره برداری های غیر اصولی تیشه به ریشه بعضی از این گیاهان زده است.

فروش گیاهان دارویی ممنوع است

اما مسئول بهره برداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان شمالی می گوید: بر اساس آمار مرکز تحقیقات استان، خراسان شمالی دارای بیش از ۳۵۰ گونه گیاه دارویی است و برای باریجه، کنیرا، زرشک، آویشن و مرزه به مساحت حدود ۱۰۰ هزار هکتار ۳۱ طرح تهیه شده است.

«اسکوبی» با بیان این که به کارگیری قرقبان در مناطق مختلف از برنامه های این دستگاه برای جلوگیری از بهره برداری های طبیعی است، ادامه می دهد: جمع آوری این گیاهان به اندازه مصارف خانگی بلامانع است اما جمع آوری برای فروش ممنوع و غیرمجاز است.

وی می افزاید: فروش این محصولات در بازار استان ممنوع است و ماموران این دستگاه در بازه های زمانی مشخصی برای بازدید مراجعه و با موارد موجود در بازار برخورد می کنند.

وی البته به کمبود قرقبان نیز اشاره می کند و می گوید: همین تعداد نیرو نیز در مناطق مختلف تقسیم شده اند و اقدام به گشت زنی می کنند. وی تبعات غیر اصولی را شامل از بین رفتن پوشش گیاهی، منابع ژنتیکی و دارویی و مناطق طبیعی استان می داند و اعلام می کند:

بهره برداری از گیاهان دارویی فقط در قالب طرح باید انجام شود و تنها به کسانی که مجوز داشته باشند آموزش های لازم ارائه می شود، بنابراین نمی توانیم به بومیان منطقه خارج از طرح آموزش دهیم اما اولویت اول ما ارائه مجوز به روستاییان و بومیان منطقه است و تاکنون چند مورد مراجعه در این خصوص داشته ایم.

این مسئول اضافه می کند: ۲۲ طرح گیاهان دارویی استان نیز بازنگری و اقتصادی شده اند تا بومیان و جوامع محلی بتوانند از آن ها بهره مند شوند.

وی در بخش دیگری از توضیحات خود وضعیت فناوری گیاهان دارویی را نامطلوب ارزیابی می کند و این عامل را دلیل بر خام فروشی و خروج ارزش افزوده این محصولات از استان می داند.

«اسکوبی» می گوید: محصولاتی مانند باریجه، زرشک، کنیرا و شیرین بیان از اراضی مستثنیات برداشت می شوند و تنها در استان مجوز حمل می گیرند و از استان خارج یا صادر می شوند.

۶۶

محصولاتی مانند باریجه، زرشک، کنیرا و شیرین بیان از اراضی مستثنیات برداشت می شوند و مجوز حمل می گیرند و از استان خارج یا صادر می شوند

یادداشت

موانع بهره مندی از گیاهان دارویی

زهره اسدی

z.asadi@khorasannews.com

خراسان شمالی از ویژگی های خاص آب و هوایی برخوردار و از جمله استان هایی است که گونه های بسیاری از گیاهان دارویی را در خود جا داده به طوری که در فصل بهار برخی مناطق این استان تبدیل به کلکسیون از گیاهان دارویی می شود به همین دلیل چند سالی است که کشت و توسعه این نوع گیاهان در فهرست طرح های اقتصاد مقاومتی استان آمده است. با وجود این که در سال های اخیر به گیاهان دارویی در استان توجه می شود اما هنوز این بخش کاملاً اقتصادی نشده است و ارزش افزوده آن عاید استان نمی شود، از سویی کشت گیاهان دارویی نیازمند بذرهایی اصلاح شده است و کشاورزان باید بذرهایی مورد نیاز را از طبیعت جمع آوری کنند که این امر منجر به کاهش میزان تولید می شود.

از سویی دیگر کشاورزان به خوبی با نحوه کشت گیاهان دارویی آشنا نیستند و این امر نیازمند برگزاری کلاس های ترویجی است.

به طور طبیعی برگزاری این دوره ها نیازمند تامین اعتبار است و مشکل اصلی نیز همین جاست و کمبود اعتبار مانع تکمیل چرخه آموزش کشاورزان می شود.

موضوع دیگری که استان نه تنها در بخش گیاهان دارویی بلکه در دیگر بخش های اقتصادی نیز به آن مبتلاست، نبود واحدهای بازرگانی و بازاریابی است، نبود این واحدها و فرآوری نشدن این محصولات موجب شده در این بخش حرف چندانی برای گفتن نداشته باشیم، داروخانه گیاهان دارویی استان ذخیره اقتصادی ارزشمندی است اما هنوز سود آن به جیب استان نمی رود.

لیست منتخب شعب فروش روزنامه خراسان

نام سوپر: شاهمین

آدرس: خ طالقانی شرقی

نیش طالقانی ۱۱

تلفن: ۳۳۲۶۰۳۵۴

نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی
دانیال	خ فرهنگ نیش فرهنگ ۱۲	مفخم	۳۲ متری شهدا بین سجادیه و استادبوم	لادن	نیش میدان امام حسین (ع)
برنس	خ جمهوری کوچه یادگار جنب تالار سپید	رضا	خ چمران - چهارراه خوشی	پارس	خ فردوسی نیش فردوسی ۳۲
هایپر استار	خ استادبوم نیش میدان مهر	اعتماد	خ سید جمال دوبروی دادسرا نیش کوچه لیافت	آل یاسین	دانشگاه روبروی دانشگاه پیام نور
دو سیب	انتهای کوی معلم نیش چهارراه پلیس	جوان	بلوار شهدا، نیش چهارراه اول شهربازی	لبخند ۲	پل منطقه نیش فردوسی ۱۶
تختی	خ تختی ۱۶ متری شهید کلاته	کاج	۳۲ متری شهدا مابین تقاطع دهخدا و استقلال	میهن	بلوار معلم - نیش کوچه انرژی
اسدی	خ انتهای طالقانی شرقی	یاس	میدان خرمشهر خ ولیعصر به سمت شهرک فرهنگیان	محسن	میدان امام حسین ابتدای کوی پزشکان
نخل زرین	خ میدان بار نرسیده به میدان	حافظ	خ نشاط نیش نشاط ۶	سیاوش شاهد	شهرک شاهد، شاهد ۵ پلاک ۴۰
گلهای گلستان	شهرک گلستان جنب مسجد	دکه آفرینش	دکه نیش بارک آفرینش	صدف	شرق سپاه خ امام محمد باقر ۷
علی (۳)	شهرک گلستان انتهای خ امیر کبیر	همت	کمربندی مدرس جنب کمیته امداد	علی پاک	منطقه شرق سپاه کوچه ملاح
استقلال	۳۲ متری شهدا تقاطع استقلال	قشلاقی	ویلاشهر میلان دوم پلاک ۴۸	مواد غذایی صفایی	خ شرق سپاه بین امام باقر ۹ و ۱۱
ازحامی (۲)	نیش امام رضا ۳۲ روبروی شورای حل اختلاف	سلیملی	شهرک امام خمینی (ره)	امیر مارکت	خ شهید بهشتی جنوبی کوچه شهید دستپاک
فرآورده مسعود	شریعتی نرسیده به چهارراه آتش نشانی	عابد	ویلاشهر خ مطهری ۲۴ پلاک ۶۰	تک ۲	شرق سپاه نیش امام باقر ۲۱
سن پسن	صمدیه لباف نیش فرهادی ۱۱	گل یاس	کمربندی مدرس روبروی ترمینال	یزدانی ۲	بلوار معلم ۲۰۰ واحدی پتروشیمی
ویتامینه	طالقانی غربی روبروی اداره برق	موعود	شهرک امام خمینی مقابل سه راهی	بهروز	نیروگاه- روبروی بانک سپه
پارادایز	خ قیام - کوچه رضا شریفی	مهدی	۳۲ متری شهدا - نیش شهدای ۳	رضا	ما بین امام خمینی غربی ۱۹ و ۱۷
جردن	نیش طالقانی ۴۲	پژوهش	خ دانشگاه خ پژوهش	دکه بهمنی	خ فردوسی جنوبی - روبروی پارک
گلچین	امام خمینی غربی سر بل نیروگاه روبروی شرکت نفت	ذکریا	میدان بهداری - نیش نظامی ۱	سلامت	خ ابوریحان ۱۰ نیش سه راه میرزا کوچک خان
شرافت	خ شریعتی جنوبی کوچه شهید ولی نژاد چهارراه اول	قیمت شکن	بلوار استقلال شمالی - نیش بلوار استقلال	دکه خانلر یزدانی	خ چمران مقابل بیمارستان تأمین اجتماعی